

4-DİMETİLAMİNOBENZALDEHİDİN BƏZİ ÇEVRİLMƏLƏRİ

L.E. Ağayeva, L.E. Cəfərova, İ.M. Şıxalievə, İ.Q. Məmmədov

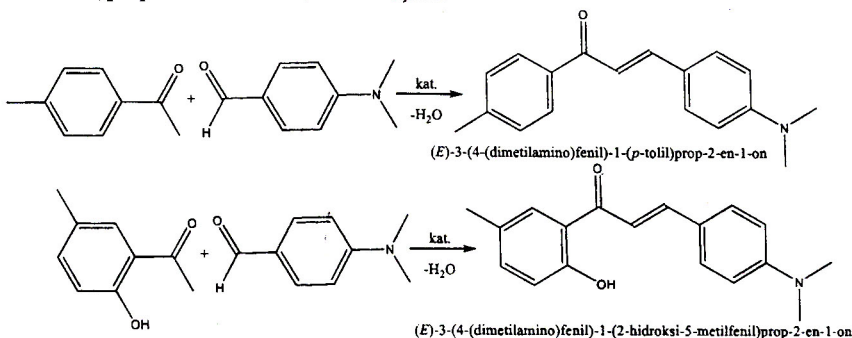
Bakı Dövlət Universiteti

aglaman17111@sabah.edu.az

4-Dimetilaminobenzaldehyd (DMAB) tərkibində amin, eləcə də aldehid qrupu olan birləşmə olub hidrazin, indolların təyini prosesində istifadə olunur və Erlix (birləşmənin adı Nobel mükafatı laureatı Pol Erlixin şərəfinə verilmişdir və bu reagenti tif xəstəliyini sadə ishaldan ayırd etmək üçün istifadə etmişdir), Kovaç (izoamil spirti, DMAB və qatı xlorid turşusundan ibarət olub *E. coli* və bir çox patogen mikroorqanizmlərin təsdiqlənməsində istifadə olunur) reagentlərinin tərkibinə daxildir.

Asetofenonlar da müasir üzvi sintezdə geniş istifadə edilir və onların tətbiqinə aid çoxsaylı işlərə rast gəlinir. Bunlara misal olaraq bioloji aktiv xalkon, tiosemikarbazon, indol, pirazol, eləcə də liqand kimi tətbiq əhəmiyyəti olan Şiff əsaslarının alınmasını göstərmək olar.

Göstərilənlər nəzərə alınaraq təqdim olunan iş DMAB ilə 4-metil- və 2-hidroksi-5-metilasetofenonun reaksiyası əsasında xalkon törəmələrinin sintezinə həsr edilmişdir. Bu məqsədlə tərəfimizdən komponentlərin ekvimol nisbətində, piperidinin katalitik miqdarında, etanol mühütündə, otaq temperaturunda (*E*)-3-(4-(dimetilamino)fenil)-1-(*p*-tolil)prop-2-en-1-on və (*E*)-3-(4-(dimetilamino)fenil)-1-(2-hidroksi-5-metilfenil)prop-2-en-1-on sintez olunmuşdur.

Sintez edilən birləşmələrin quruluşu ¹H, ¹³C NMR spektroskopiyasının köməyiylə təsdiq olunmuşdur.